

Stanje u provedbi pretpristupnih programa EU

1. prosinca 2008. godine

1. PHARE 2006 – rok za ugovaranje istekao 30. studenog 2008. godine

Od ideje do projekta i ugovora

Godina u nazivu programa (2006) ukazuje na godinu kada su u europskom proračunu izdvojena sredstva za Republiku Hrvatsku za program PHARE - prilagodbu i pripreme za ulazak u Europsku uniju. Europski proračun se ne donosi po novčanom načelu, te se sredstva osigurana u jednoj godini povlače i troše tijekom više godina. Tako je rok za korištenje sredstava PHARE 2006 kraj 2011. godine.

2006. godine započela je priprema projektnih prijedloga i izrada dokumentacije koja je temelj početka ugovaranja. Za ovaj dio priprema i usuglašavanja ciljeva i očekivanih rezultata po svakom od projekata koji se predlažu potrebno je uobičajeno oko godinu do godinu i pol dana. Sudjeluju ministarstva i ostala tijela državne uprave koja predlažu projekte uz koordinaciju i nadzor od strane Središnjeg državnog ureda za strategiju i koordinaciju EU fondova.

Pripremljena natječajna dokumentacija šalje se u Središnju agenciju za financiranje i ugovaranje programa i projekata EU koja provodi postupak javne nabave prema pravilima Europske unije za predpristupne programe pomoći. Postupak nabave traje šest do dvanaest mjeseci, a ponekad i duže: od objave najave natječaja, do natječaja i slanja natječajne dokumentacije, primanja inicijalnih ponuda, odabira najužeg kruga najboljih ponuđača, prikupljanja njihovih cjelovitih ponuda do konačnog odabira najboljeg ponuđača.

Rok za ugovaranje projekata financiranih iz programa PHARE 2006 istekao je u nedjelju 30. studenoga 2008. godine.

Veći dio ugovora potpisan je zadnji tjedan, ali ugovaranje je proces i od početka ugovaranja do trenutka potpisa treba šest do dvanaest i više mjeseci. Potpis ugovora je „samo“ izvrstan rezultat ogromnog višemjesečnog rada i truda.

Rezultati ugovaranja

Od 52,82 milijuna eura koliko je bilo namijenjeno financiranju projekata ministarstava i drugih tijela državne uprave **iz programa PHARE 2006 Nacionalni program, ugovoreno je 84,80% odnosno 44,79 milijuna eura.**

Od 15,20% preostalih sredstava, 4,54 milijuna eura odnosno 8,59% je iznos za koji su zahvaljujući postupku javne nabave ugovori ugovoreni po cijenama nižim od planiranih.

Nije ugovoreno **3,49 milijuna eura** odnosno **6,61%** koji se odnose na 5 ugovora od kojih su dva bila ugovori iz projekta otkazanog još u prvoj polovini 2008. godine u vrijednosti od **2,53 milijuna eura**, a preostala tri u vrijednosti od **0,96 milijuna eura** nisu ugovorena jer nisu dobivene kvalitetne ponude.

Uz ovaj dio u programu PHARE 2006 predviđena su i sredstva za dva programa prekogranične suradnje: Hrvatska-Slovenija-Mađarska i Hrvatska-Italija te program Nuklearne sigurnosti, **sve skupa u iznosu od 7,65 milijuna eura od kojih je ugovoreno 6,41 milijuna eura.** U tablici u nastavku dan je pregled iznosa i postotka ugovorenih sredstava te broja planiranih u odnosu na ugovorene ugovore. Od planiranih 124 ugovora u nacionalnom programu, ugovoreno je 119.

Tablica 1: Pregled po programima PHARE 2006 dodijeljenih i ugovorenih sredstava s rokovima za provedbu ugovora

u mil eura

PHARE 2006	PHARE 2006 Nacionalni program	PHARE2006 Prekogranična suradnja RH-SLO-MAĐ	PHARE2006 Prekogranična suradnja RH-ITALIJA	PHARE 2006 Nuklearna sigurnost	UKUPNO
DODJELJENA SREDSTVA RH	52,82*	3,00	3,00	1,65	60,47
BROJ PROJEKATA	18	1	1	2	22
PLANIRANI BROJ UGOVORA	124	n.a.	n.a.	7	n.a.
UGOVORENI BROJ UGOVORA	119	22	17	6	164
UGOVORENO (apsolutni iznos, mil eur)	44,79	2,18	3,00	1,23	51,20
UGOVORENO (postotak)	84,80%	72,69%	100,00%	74,89%	84,67%
ROK ZA UGOVARANJE	30.11.2008.	30.11.2008.	30.11.2008.	30.11.2008.	~
ROK ZA ZAVRŠETAK UGOVORA	30.11.2010.	30.11.2010.	30.11.2010.	30.11.2010.	~

Uz 52,82 milijuna eura u programu PHARE Nacionalni program 2006 dodijeljeno je i 4,5 milijuna eura koji se realiziraju kroz program TEMPUS (centralizirano iz Brisela) i 4,5 milijuna eura za sudjelovanje u Programima zajednice.

Specifične okolnosti ugovaranja PHARE 2006 – otklanjanje mjerila

Na Zajedničkom odboru za praćenje provedbe EU programa održanom 10. i 11. prosinca 2007. Europska komisija postavila je mjerila kako bi se poboljšala kvaliteta rada sustava provedbe programa PHARE. Tada je odlučeno da će se u slučaju neispunjavanja mjerila suspendirati ugovaranja projekta u programu PHARE 2006 i smanjiti dodijeljena sredstva u programu IPA 2008 za 5 milijuna eura.

Mjerila su bila postavljena na način da je jedan dio vezan uz organiziranje i početak rada Središnje agencije za financiranje i ugovaranja programa i projekata EU (SAFU), drugi dio

odnosio se na statistiku kvalitete dokumentacije koju Delegacija europske komisije vraća u Središnju agenciju za financiranje i ugovaranje na doradu, te je postavljen dio mjerila vezanih uz kvalitetu rada sustava provedbe u cjelini.

U kratkom vremenu napravljeni su veliki pomaci i cilj nije bio samo ispuniti zadana mjerila nego zaista uspostaviti sustav koji će biti jak i kvalitetan te kroz koji ćemo samostalno i unaprijed uočavati nedostatke, ispravljati ih i osposobiti se da, kada uđemo u Europsku uniju, možemo uspješno koristiti sredstva iz europskih fondova koja su znatno veća od predpristupnih programa pomoći.

Temeljem poduzetih aktivnosti za rješavanje mjerila i pozitivnih rezultata u poboljšanju kvalitete rada sustava koji će u skoroj budućnosti dovesti i do konkretnih rezultata u smislu pravovremene pripreme kvalitetne dokumentacije, Europska komisija je odlučila u srpnju 2008. godine povući privremeni prekid ugovaranja projekata u programu PHARE 2006 i vratiti 5 milijuna eura u alokaciju za IPA 2008.

Ova odluka je potvrda dobrog rada hrvatske Vlade koja je provedbi predpristupnih programa EU pomoći dala potreban značaj, te na vrijeme uočila područja koja treba promijeniti i to u najkraćem mogućem roku napravila. To je još jedan od dokaza da se Vlada ne skriva pred problemima već sve poteškoće odlučno, kvalitetno i brzo rješava.

Specifične okolnosti ugovaranja PHARE 2006 – postroženi uvjeti

Europska komisija je, poučena iskustvima zemalja članica i problemima koji su se kod njih pojavili u korištenju europskih fondova, postrojila kriterije i povišila standarde koje trebaju zemlje korisnice predpristupnih programa pomoći ispuniti. Delegacija europske komisije koja ima ulogu unaprijedne kontrole dokumentacije u našem sustavu detaljno je nadzirala svaki korak od objave natječaja do odabira najboljeg ponuđača i potpisivanja ugovora.

Strogi kriteriji dovodili su do vremenskih zastoja, ali sada se može zaključiti da su naše institucije naučile raditi u skladu s visokim zahtjevima te da su ostvareni ne samo izvanredni rezultati nego je stečeno i neprocjenjivo iskustvo za budućnost.

Područje javne nabave je najosjetljivije i uvijek podložno preispitivanju javnosti, žalbama ponuđača koji nisu bili uspješni... zato je važno taj dio posla odrađivati krajnje profesionalno i u skladu s postavljenim pravilima. Visoki standardi mogu malo usporiti proces, ali s druge

strane daju neprocjenjivo važnu sigurnost u to da je ovaj dio posla dobro obavljen. Dobro odrađen postupak nabave jedan je od važnih preduvjeta kvalitetne provedbe koja nakon ugovaranja slijedi i u konačnici uspješnog zaključenja projekta.

2. Provedba do sada ugovorenih CARDS, PHARE, ISPA i SAPARD programa

2.1. CARDS 2003. i 2004.

Izvršenje CARDS programa je visoko, od dodijeljenih 75,9 milijuna eura ugovoreno je 72,7 milijuna eura odnosno 95,8%. Plaćanja su u tijeku, i do sada plaćeno je 58,2 milijuna eura odnosno 80,1% ukupno ugovorenih sredstava.

Tablica 2: Pregled po programima CARDS dodijeljenih, ugovorenih i isplaćenih sredstava, od početka provedbe, s rokovima za provedbu ugovora i rokovima za plaćanja

u mil eur

	CARDS 2003	CARDS 2004	UKUPNO
DODJELJENA SREDSTVA RH (decentralizirano)	29,4	46,5	75,9
UGOVORENO	28,6 (97,7%)	44,1 (94,6%)	72,7 (95,8%)
ROK ZA UGOVARANJE	5.6.2006.	29.6.2007.	~
BROJ UGOVORA	77	97	174
BROJ ZAVRŠENIH UGOVORA	67	31	98
ROK ZA ZAVRŠETAK UGOVORA	31.12.2008.	31.12.2009.	~
PLAĆENO OD UGOVORENOGA	26,0 (90,7%)	32,3 (73,1%)	58,2 (80,1%)
ROK ZA PLAĆANJE	31.12.2009.	31.12.2010.	~

2.2. PHARE 2005

U PHARE 2005. programu od ukupno dodijeljenih 69,5 milijuna eura ugovoreno je 60,5 milijuna eura odnosno 87,1%. Plaćanja su u tijeku, i do sada plaćeno je 34,7 milijuna eura odnosno 57,3% ukupno ugovorenih sredstava.

Tablica 3: Pregled po programima PHARE 2005 dodijeljenih, ugovorenih i isplaćenih sredstava, od početka provedbe, s rokovima za provedbu ugovora i rokovima za plaćanja

u mil eur

	PHARE 2005 Nacionalni program	PHARE 2005 Prekogranična suradnja RH- SLO-MAĐ	PHARE 2005 Prekograničn a suradnja RH-ITALIJA	PHARE 2005 Nuklearna sigurnost	UKUPNO
DODJELJENA SREDSTVA RH (decentraliziran o)	62,9	3,0	3,0	0,6	69,5
BROJ PROJEKATA	22	1	1	2	26
UGOVORENO	55,6 (88,3 %)	2,7 (90,7%)	1,8 (60,4%)	0,4 (66,5%)	60,5 (87,1%)
ROK ZA UGOVARANJ E	30.11.2007.	30.11.2007.	30.11.2007.	30.11.2007.	~
BROJ UGOVORA	103	25	35	2	165
BROJ ZAVRŠENIH UGOVORA	27	1	0	1	29
ROK ZA ZAVRŠETAK UGOVORA	30.11.2009.	30.11.2008.	30.11.2008.	30.11.2008.	~
PLAĆENO OD UGOVORENO GA	30,8 (55,5 %)	2,1 (77,1 %)	1,5 (80,0 %)	0,3 (63,8 %)	34,7 (57,3%)
ROK ZA PLAĆANJE	30.11.2010.	30.11.2009.	30.11.2009.	30.11.2009.	~
Uz 62,9 milijuna eura u programu PHARE Nacionalni program 2005 dodijeljeno je i 5 milijuna eura koji se realiziraju kroz program TEMPUS (centralizirano iz Brisela) i 3,44 milijuna eura za sudjelovanje u Programima zajednice.					

2.3. ISPA

U programu ISPA dodijeljeno je 59 milijuna eura sredstava EU pomoći, od čega je za sada ugovoreno 24,5 milijuna eura što je 41,5%, a plaćeno je 3,0 milijuna eura što je 12,0 % od ugovorenog. S obzirom da se u ISPA-i radi o velikim infrastrukturnim projektima ugovaranje i provedba još traju te se očekuje bolji krajnji rezultat.

Potrebno je istaknuti da se tijekom postupka javne nabave (u ovom slučaju po procedurama Europske komisije) često ostvaruju uštede te postotak ugovorenog u odnosu na dodijeljeno nije potpuno relevantan npr. pruga Vinkovci - Tovarnik, predviđeni iznos bio je 75 milijuna eura, a posao je ugovoren za 60 milijuna eura. Puno su važniji podaci o stanju provedbe tri velika projekta koja se financiraju.

ISPA mjera: Program za vode i otpadne vode u Karlovcu

Ukupna vrijednost triju potpisanih ugovora u okviru ove ISPA mjere iznosi 17 milijuna eura što predstavlja 47,3% ugovorenih sredstava u odnosu na ukupnu vrijednost ISPA mjere definiranu Memorandumom o financiranju.

U proteklom razdoblju za navedenu mjeru potpisana su tri od predviđenih šest ugovora. Za preostala tri ugovora ugovaranje je u tijeku.

Ugovor o pružanju usluga nadzora nad radovima potpisan je 22. listopada 2008. godine u vrijednosti 1,4 milijuna eura, te se početak provedbe ugovornih aktivnosti očekuje početkom prosinca 2008. godine.

Ugovor o izgradnji uređaja za pročišćavanje otpadnih voda u gradu Karlovcu potpisan je 22. listopada 2008. godine u vrijednosti 14,6 milijuna eura, te se početak provedbe ugovornih aktivnosti očekuje početkom prosinca 2008. godine.

Treći ugovor je tehnička pomoć krajnjem korisniku za provedbu projekta i potpisan je 25. siječnja 2008. godine u iznosu od 1,1 milijun eura. Provedba je u tijeku.

ISPA mjera: Rehabilitacija željezničke pruge na dionici Vinkovci – Tovarnik – državna granica

Ukupna vrijednost triju potpisanih ugovora u okviru ove ISPA mjere iznosi 60,2 milijuna eura što predstavlja 79,4% ugovorenih sredstava u odnosu na ukupnu vrijednost ISPA mjere definiranu Memorandumom o financiranju. Preostalih 15,6 milijuna eura predstavlja uštede ostvarene tijekom postupka odabira financijski najpovoljnije ponude koja zadovoljava tehničke uvjete propisane u natječajnoj dokumentaciji. Način iskorištavanja iznosa ušteta treba biti dogovoren sa predstavnicima Europske komisije.

ISPA mjera: Regionalni centar za upravljanje otpadom u Bikarcu

Memorandumom o financiranju za navedenu mjeru predviđeno je potpisivanje šest ugovora i ugovaranje je u tijeku.

2.4. SAPARD

Kroz SAPARD program Republici Hrvatskoj dodijeljeno je ukupno 25,0 milijuna eura, od čega je do sada ugovoreno 8,9 milijuna eura (35,6%). Krajnjim korisnicima ukupno je plaćeno 2,9 milijuna eura (32,7% ugovorenog). U tijeku su pripreme za objavu četvrtog natječaja te će se postotak iskorištenosti SAPARD sredstava povećati.

2.5. Predpristupni programi ukupno

Zaključno, Republici Hrvatskoj je kroz predpristupne programe CARDS, PHARE, ISPA i SAPARD ukupno dodijeljeno 289,80 milijuna eura, od čega je do sada ugovoreno 217,8 milijuna eura odnosno 75,2% (za programe ISPA i SAPARD ugovaranje je u tijeku te se očekuje da će brojka ukupno ugovorenih sredstava biti veća).

Plaćanja su u tijeku i do sada plaćeno je 102,5 milijuna eura odnosno 47,1% ukupno ugovorenih sredstava. Potrebno je naglasiti da će se konačni podaci o plaćanjima za pojedini program znati nakon završetka svakog programa, odnosno do konca 2011.

Tablica 4: Predpristupni programi pomoći ukupno – dodjela, ugovaranje i plaćanje

u mil eura

	CARDS	PHARE	ISPA	SAPARD	UKUPNO
DODIJELJENA SREDSTVA RH	75,9	129,9	59,0	25,0	289,8
UGOVORENO	72,7 (95,8%)	111,7 (85,9%)	24,5 (41,5%)	8,9 (35,6%)	217,8 (75,2%)
BROJ UGOVORA	174	329	13	30	546
PLAĆENO OD UGOVORENOGA	58,2 (80,1%)	38,4 (34,7%)	3,0 (12,0%)	2,9 (32,7%)	102,5 (47,1%)
ROK ZA PLAĆANJE	31.12.2010.	30.11.2011.	31.12.2011.	31.12.2009.	

3. Akreditacija – dodjela dozvole za rad institucija za provedbu IPA programa

Tijekom listopada i studenog 2008. godine Europska komisija je odobrila rad slijedećim institucijama u IPA komponentama:

IPA komponenta I - Jačanje institucija

Nacionalni fond

Agencija za reviziju sustava provedbe programa Europske unije

Središnji državni ured za razvojnu strategiju i koordinaciju EU fondova

Središnja Agencija za financiranje i ugovaranje programa i projekata EU

Provedbene jedinice u: Ministarstvu pravosuđa, Ministarstvu financija, Ministarstvu poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja, Ministarstvu unutarnjih poslova, Ministarstvu zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvu gospodarstva, rada i poduzetništva, Središnjem državnom uredu za razvojnu strategiju i koordinaciju EU fondova, Središnjem državnom uredu za e-Hrvatsku, Agenciji za zaštitu tržišnog natjecanja, Hrvatskoj agenciji za telekomunikacije i Hrvatskoj agenciji za zaštitu osobnih podataka.

IPA komponenta II – Prekogranična suradnja

Nacionalni fond

Agencija za reviziju sustava provedbe programa Europske unije

Ministarstvo regionalnog razvoja, šumarstva i vodnog gospodarstva

Središnja Agencija za financiranje i ugovaranje programa i projekata EU

IPA komponenta IIIa – Regionalni razvoj: Operativni program „Promet“: studeni

Nacionalni fond

Agencija za reviziju sustava provedbe programa Europske unije

Operativna struktura koju čine: Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture, HŽ infrastruktura i Središnja Agencija za financiranje i ugovaranje programa i projekata EU

IPA komponenta IIIb – Regionalni razvoj: Operativni program „Zaštita okoliša“

Nacionalni fond

Agencija za reviziju sustava provedbe programa Europske unije

Operativna struktura koju čine: Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva, Hrvatske vode, Ministarstvo regionalnog razvoja, šumarstva i vodnog gospodarstva, Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost i Središnja Agencija za financiranje i ugovaranje programa i projekata EU

IPA komponenta IIIc – Regionalni razvoj: Operativni program „Regionalna konkurentnost“:

Nacionalni fond

Agencija za reviziju sustava provedbe programa Europske unije

Operativna struktura koju čine: Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva, Ministarstvo regionalnog gospodarstva, šumarstva i vodnog gospodarstva, Ministarstvo obrazovanja, znanosti i športa, Središnja Agencija za financiranje i ugovaranje programa i projekata EU

Dodjelom dozvole za rad Europska komisija je potvrdila da je Republika Hrvatska uspostavila sustav upravljanja koji zadovoljava postavljene kriterije za provedbu. Dodjela za rad bila je preduvjet za potpisivanje financijskih sporazuma koje je Vlada uputila u saborsku proceduru (sporazume za komponentu I, II i III, a sporazum za komponentu IV je u pripremi slanja na Vladu) i početak korištenja sredstava koja su namijenjena za Republiku Hrvatsku u sklopu programa IPA u europskom proračunu.

Tablica 5: Sredstva namijenjena Republici Hrvatskoj po komponentama IPA-e kroz četiri godine:

u mil eur

Komponente IPA programa	2007	2008	2009	2010	UKUPNO
Pomoć u tranziciji i jačanje institucija	49.6	45.4	45.6	39.5	180.1
Prekogranična suradnja	9.7	14.7	15.9	16.2	56.5
Regionalni razvoj	44.6	47.6	49.7	56.8	198.7
Razvoj ljudskih potencijala	11.1	12.7	14.2	15.7	53.7
Ruralni razvoj	25.5	25.6	25.8	26.0	102.9
Ukupno	140.5	146.0	151.2	154.2	591.9

Nakon ratifikacije sporazuma na Saboru, ostvaruju se uvjeti za uplatu predujma Europske komisije za pojedini operativni program.

Zahvaljujući brzom akreditaciji do kraja ove godine povući ćemo i prve predujmove sredstava iz IPA-e u iznosu od 42,7 milijuna eura.

Važno je naglasiti da se sredstva predviđena proračunom EU u pojedinoj godini ne iskorištavaju u istoj godini, nego implementacija traje tri do pet godina, ovisno o programu.

IPA komponenta IV – Upravljanje ljudskim potencijalima

Dodjela akreditacije od strane Europske komisije očekuje se tijekom prve polovine prosinca ove godine.

IPA komponenta V – Ruralni razvoj (IPARD)

Nacionalna akreditacija komponente V - IPARD započela je 15. rujna. Nakon dobivanja pozitivnog vanjskog revizorskog izvješća dodijeljena je nacionalna akreditacija Nacionalnom

fondu u Ministarstvu financija, Ravnateljstvu za tržišnu i strukturnu potporu u poljoprivredi (IPARD Agenciji) i Upravnoj direkciji za praćenje provedbe SAPARD/IPARD programa u Ministarstvu poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja 5. studenog 2008, te je akreditacijski paket za IPARD poslan u Europsku komisiju 7. studenoga 2008. godine. Zatražena je akreditacija za mjere 1.1 Ulaganje u poljoprivredna gospodarstva, 1.2 Unapređenje prerade i trženja poljoprivrednih i ribljih proizvoda i 3.1 Ulaganje u ruralnu infrastrukturu.

Dolazak revizora europske komisije očekuje se u siječnju 2009. godine.